

Verslag CSW62

Willemien Koning-Hoeve

VN-Vrouwenvertegenwoordiger 2018

Juni 2018

Empoweren van vrouwen en meisjes op het platteland

Nu ik weer enige tijd terug ben in Nederland en de briefing over de "United Nations Commission on the Status of Women 62" (CSW62) met het ministerie van OCW en de NGO's heeft plaatsgevonden is het tijd om een terugblik te schrijven over mijn activiteiten en ervaringen tijdens de CSW. Het was een ongelooflijk mooie en leerzame ervaring. De officiële opening van de CSW62 was indrukwekkend. De Secretaris Generaal van de VN Antonio Guterres zei tijdens de openingsceremonie: "Empower not only rural women and girls but listen to them! Het belang van deze uitspraak bleek tijdens de vele side-events van de CSW in New York. Het was bijzonder leerzaam en interessant om een week lang met 5000 vrouwen in wisselende samenstelling te vergaderen over het versterken van de positie van vrouwen wereldwijd met focus op de vrouwen en meisjes die leven op het platteland.

Digitalisering, water, geweld en andere onderwerpen op side-events

Ik heb meer dan 10 side-events bezocht tijdens de CSW62 waarbij ik informatie van vele sprekers heb ontvangen en vele discussies heb meegemaakt. Zo kreeg ik bij het side-event van Nederland leerzame informatie over stereotypering. Bij het side-event van Brazilië, het Women for Waterplatform en de soroptimisten werd er de nadruk op gelegd dat de beschikbaarheid van voldoende schoon drinkwater in de nabije omgeving van zeer groot belang is voor de economische ontplooiing van vrouwen op het platteland. Zolang vrouwen of meisjes dagelijks vele uren kwijt zijn met het ophalen van water zijn zij niet in de gelegenheid om zichzelf goed te ontwikkelen en hun economische positie te verbeteren. Ook hebben we gesproken over het belang van voldoende vrouwen in gremia waar de besluitvorming plaats vindt. Dat geldt overal: in gezinsverband, familieverband, dorpsgemeenschap, organisaties, bedrijven, coöperaties en bij de overheid.

Bij het event van Hongarije spraken we met elkaar over het belang van digitalisering voor vrouwen en meisjes op het platteland. Tijdens het event van "Writers en Journalists" en het "Nederlandse platform Zijn" spraken we expliciet over het empoweren van vrouwen en meisjes op het platteland en zoomden we in op de culturele verschillen die er zijn in de diverse landen van de VN en hoe moeilijk het soms is om binnen culturele waarden en tradities de gelijkheid van man en vrouw te bewerkstelligen. Bij het event over geweld tegen vrouwen in de politiek spraken we over bewustwording van het feit dat geweld tegen vrouwen in de politiek vaker voorkomt dan men denkt,

het extra gevaar voor vrouwen in afgelegen plattelands gebieden en het tegengaan van geweld en (sexuele) intimidatie van vrouwen in de politiek.

Drie presentaties

Tijdens de CSW62 heb ik drie keer een presentatie mogen verzorgen over het empoweren van vrouwen op het platteland in Nederland, Europa en Wereldwijd. Daarbij kon ik gebruik maken van de informatie en kennis die ik heb opgebouwd als voorzitter van LTO Vrouw&Bedrijf, voorzitter van Copa Women's Committee en mijn kennis als lid van de adviesraad van Agriterra.

(LTO Vrouw&Bedrijf behartigt de belangen van de vrouwen op de agrarische bedrijven in Nederland, Copa Women's Committee vertegenwoordigt 22 miljoen boerinnen en tuindersvrouwen in Europa en Agriterra is een ontwikkelingshulporganisatie gespecialiseerd in het ondersteunen van landbouworganisaties en -cooperaties).

In mijn presentaties geeft ik een beeld van de situatie van vrouwen op het platteland in Nederland, Europa en Wereldwijd. Ik spreek over de context waarin vrouwen en meisjes op het platteland leven. De diversiteit is namelijk groot. Ik laat zien waar knelpunten en uitdagingen liggen voor vrouwen en meisjes op het platteland en op welke terreinen genderequality nog niet is bereikt. Ik sluit af met een aantal aanbevelingen waaraan gewerkt moet worden om de positie van vrouwen op het platteland te versterken, gendergelijkheid te bereiken en te werken aan het empoweren van vrouwen en meisjes op het platteland.

De wereld heeft boeren en boerinnen keihard nodig!

Tijdens een speciale bijeenkomst van de VN voor vrouwen die zelf afkomstig waren van het platteland heb ik uitvoerig gesproken met vrouwen uit Nigeria, diverse staten in Amerika en Nieuw Zeeland. De meerderheid van deze vrouwen was boerin of small-scale farmer. Een gezamenlijk probleem is de te lage prijs die betaald wordt voor de agrarische producten die de vrouwen op hun bedrijf produceren. Daarnaast is het imago van de landbouw niet altijd positief. Dit verzwakt de positie van vrouwen en meisjes op het platteland in ernstige mate. Opvallend is dat er in veel landen evenementen en open dagen worden georganiseerd om te laten zien hoe voedsel wordt geteeld, wat de positie van boer en boerin in de keten is, hoe er wordt omgezien naar het landschap. Er werd gesproken over het vraagstuk waarom actiegroepen met (vaak onterechte) negatieve berichtgeving over de agrarische sector zoveel aandacht krijgen en de mening van burgers zo sterk kunnen beïnvloeden. Dit is niet te rijmen met de hedendaagse hoge eisen die gesteld worden aan voedselkwaliteit. Veel vrouwen van het platteland die ik tijdens de CSW ontmoet heb, blijken te worstelen met dat negatieve imago. Verbetering van het imago van boeren en tuinders zou veel vrouwen op het platteland ontzettend goed doen en hun eigenwaarde enorm versterken. Dat blijkt ook van belang te zijn voor motivatie om door te gaan met voedsel telen en het behoud van het agrarisch gezinsbedrijf. De wereld heeft boeren en boerinnen keihard nodig! Als het grootste deel van de jongeren naar de stad trekt en het platteland vaarwel zegt, wordt dat een enorm probleem voor de leefbaarheid van het platteland en voor de voedselproductie. De vrouwen en meisjes die achterblijven op het platteland krijgen het dan steeds moeilijker en zwaarder. Het blijkt nu ook al zichtbaar te zijn in Nederland, Europa en daarbuiten dat het voorzieningenniveau op het platteland afneemt. In ontwikkelingslanden blijft het voorzieningenniveau op het platteland ook achter bij de stad.

Persoonlijke verhalen

Ik ben tijdens de CSW62 het meest geraakt door de persoonlijke verhalen van de vrouwen die leven op het platteland. Zo ontmoette ik Sizani Ngubane, de oprichtster van de Rural Women's Movement in Zuid-Afrika. Zij is geboren in een arm gezin. Toen ze zeven jaar was zag ze dat haar moeder ontzettend hard moest werken om in het dagelijks levensonderhoud te voorzien en nooit een stap vooruit kwam. Ze besloot dat ze wilde strijden voor verbetering van de positie van vrouwen op het platteland en dat ze vrouwen in andere regio's en landen wilde bezoeken om gezamenlijk dit probleem aan te pakken en een beweging te starten, Haar moeder verzuchtte dat dat niet mogelijk was omdat ze geen geld hadden om te reizen. Maar Sizani liet haar droom niet los. Ze heeft gestreden met passie en met gevaar voor het leven van haarzelf en haar familieleden. Ze heeft haar doel bereikt. De Movement is opgericht, telt nu 500 aangesloten "communities" die met elkaar strijden voor landrechten voor vrouwen en voor een leven zonder geweld en armoede. Sizani vliegt de wereld over om overal steun te verwerven. En die strijd is nog steeds hard nodig. In de meeste "communities" in Zuid-Afrika mogen vrouwen geen land bezitten. Ze raken hun land kwijt als hun man overlijdt en als zij op dat moment geen zoon hebben. Het land gaat terug naar mannelijke familieleden van de overleden echtgenoot. De vrouw staat met haar dochters op straat zonder land om voedsel te telen en zonder inkomsten. Ongelooflijk. Uitspraak van Sizani: "I want a world where women are valued for who they are!" En zo waren er vele voorbeelden van genderongelijkheid en voorbeelden van vrouwen die hard werken om de wereld van voedsel te voorzien maar zelf de eindjes nauwelijks aan elkaar kunnen knopen.

Oplossingsrichting

Een deel van de oplossing ligt volgens mij in samenwerking. Ik geloof dat vrouwen door deelname aan netwerken, landbouworganisaties en coöperaties veel kunnen bereiken. Ze kunnen samen stappen zetten die hen verder vooruit helpen. Goed voor henzelf maar ook voor hun gezin en de gemeenschap. Ze kunnen samen werken aan het verkrijgen van een kostendekkende prijs voor hun producten. Ze kunnen samen machines aanschaffen en gebruiken, samen producten verwerken zodat ze meer toegevoegde waarden realiseren. Samen problemen oplossen en innovaties uitdenken en realiseren. Samen trainingen volgen, samen lobbyen om gendergelijkheid en andere belangrijke items gerealiseerd te krijgen. Samen dingen oppakken die je alleen niet voor elkaar krijgt!

Steun door de overheid en/of NGO's, kennis en innovatie, kan dan ook aangeboden en verstrekt worden via de netwerken, organisaties of coöperaties, waar de vrouwen lid van zijn. Waarbij er natuurlijk wel op gelet moet worden dat er geen mensen worden uitgesloten. Ik geloof in de kracht van samenwerking. Dat zorgt voor empowerment. Zeker ook voor vrouwen op het platteland. Die samenwerking moet hand-in-hand gaan met goede wet- en regelgeving met gendergelijkheid als basis.

Agreed conclusions CSW 62

Het was voor mij van grote meerwaarde dat ik input kon leveren voor de onderhandelingen die door een ministeriële delegatie werden gevoerd met alle andere VN-landen om te komen tot een officiële tekst over gendergelijkheid en het versterken van de positie van vrouwen en meisjes op het platteland. Niet alleen in New York maar ook tijdens de voorbereidingen van de CSW62 in Nederland heb ik een bijdrage kunnen leveren aan de inzet van de ministeriële delegatie. De samenwerking was bijzonder goed en ik wil alle betrokkenen daarvoor hartelijk bedanken.

In de "agreed conclusions" van de CSW62 staan afspraken over gendergelijkheid in onderwijs en op besluitvormende niveaus, gendergelijkheid bij toegang tot krediet, natuurlijke bronnen, land,

eigendomsrechten, innovaties, werk, loon en sociale zekerheid. Er staan afspraken in over het tegengaan van alle soorten van discriminatie en geweld en over het verminderen van de extra zware last die drukt op vrouwen door onevenredige verdeling van onbetaalde werkzaamheden en zorgtaken. Niet alleen ik, maar velen met mij waren ontzettend blij dat er dit jaar overeenstemming is bereikt over de tekst. Complimenten voor alle onderhandelaars! Als bijlage bij dit verslag heb ik de samenvatting toegevoegd van de agreed conclusions. Ik zal met deze conclusies ook aan het werk gaan in Nederland om daar ook de gendergelijkheid van vrouwen op het platteland op een hoger niveau te tillen. Ik zal daarvoor onder anders spreken met minister Carola Schouten van Landbouw Natuur en Voedselkwaliteit en met de voorzitter van LTO Nederland, Marc Calon.

Tijdens de CSW62 heb ik ook kennis mogen maken met de permanente vertegenwoordiging van Nederland bij de VN. Ik was vereerd dat ik ook kon spreken met Karel van Oosterom, Ambassadeur van Nederland bij de VN en dat ik een zitting van de veiligheidsraad mocht bijwonen, aangezien Nederland op dat moment voorzitter was van de veiligheidsraad.

Hoe is de positie van vrouwen op het platteland in Amerika?

Na de CSW62 heb ik in Amerika diverse werkbezoeken afgelegd op het platteland in Pennsylvania, Maryland en Washington DC. Ik wilde graag een goed beeld krijgen van de situatie van de vrouwen en meisjes op het platteland in Amerika. Ik heb daar agrarische bedrijven bezocht en gesproken met mensen van de landbouworganisatie en met medewerkers van de ambassade over plattelandsbeleid, landbouwbeleid en de positie van vrouwen. Door de lage prijs die momenteel in Amerika betaald wordt voor agrarische producten staat de leefbaarheid op het platteland onder druk en hebben de vrouwen en meisjes op het platteland het extra moeilijk.

Ik ben ook op bezoek geweest bij de Amish die nog op zeer conservatieve wijze leven. Zij staan voor mij symbool voor vele gemeenschappen in de wereld die hun eigen cultuur bezitten en de familierelaties, de positie van vrouwen en meisjes via hun eigen culturele opvatting vormgeven. Hoewel het leven van de Amish-vrouwen aan strenge regels gebonden is, helpen zij wel gelijkwaardig mee op de bedrijven. Ik heb daar geleerd dat de uitspraak dat er gelijkheid moet zijn tussen man en vrouw niet voor iedereen hetzelfde betekent. Soms worden vrouwen op een hoger voetstuk geplaatst als mannen en wordt er een andere inhoud gegeven aan het woord gendergelijkheid. Ieder bekijkt dat vanuit een eigen bril en vanuit zijn eigen cultuur en geloofsrichting. Daar moeten we rekening mee houden. We kunnen er niet omheen. Daarom moeten we ook voorzichtig zijn met waardeoordelen. Het is niet altijd zwart of wit, goed of fout. Maar dat neemt natuurlijk niet weg dat in de wettelijke regelgeving gendergelijkheid moet worden nagestreefd en vastgelegd en dat we vrouwen en meisjes moeten empoweren zodat ze ook zelf kunnen werken aan het versterken van hun positie binnen hun gemeenschap.

Conclusie

Een ding staat voor mij vast. Ieder mens is belangrijk, iedere vrouw is belangrijk. Waar ze ook woont en in welke cultuur en situatie ze zich ook bevindt. Gender equality is bijna nog nergens bereikt. Soms wel in wetgeving maar niet in de praktijk. Ieder kent zijn eigen problemen en knelpunten in het leven, maar er zijn ook overkoepelende problemen in het leven van vrouwen en meisjes waarbij gezamenlijke inzet nodig is en waarbij inzet van de VN en de lidstaten absoluut noodzakelijk is. Het is en blijft daarom van groot belang dat de VN zich inzet voor gendergelijkheid en het empoweren van vrouwen en meisjes op het platteland! Ik zie er naar uit om in oktober de Algemene Vergadering van de VN toe te spreken over dit thema en ga tot en met september door met het verzamelen van input voor het samenstellen van mijn speech.

Bijlage: Nederlandse Samenvatting van Agreed conclusions CSW62

Van 12 tot en met 23 maart 2016 vond de 62^e zitting plaats van de Commission on the Status of Women (CSW). CSW is het VN-orgaan dat zich bezighoudt met vrouwenrechten en gendergelijkheid en het hoogste internationale overlegorgaan over de rechten van vrouwen wereldwijd. Het thema van dit jaar was 'Challenges and opportunities in achieving gender equality and the empowerment of rural women and girls'.

De belangrijkste uitkomst van de CSW zijn de overeengekomen conclusies, de Agreed Conclusions, over het thema van elk jaar. De Agreed Conclusions bevatten een analyse van het thema en een reeks concrete aanbevelingen voor overheden, internationale organisaties, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden. Het resultaat van de twee weken durende vergadering, de Agreed Conclusions, zet concrete maatregelen in om vrouwen en meisjes op het platteland uit de armoede te halen en hun rechten, welzijn en weerbaarheid te waarborgen. Deze omvatten onder meer het waarborgen van hun adequate levensstandaard met gelijke toegang tot land en productiemiddelen, het beëindigen van armoede, het verbeteren van hun voedselzekerheid en voeding, waardig werk, infrastructuur en technologie, onderwijs en gezondheid, inclusief hun seksuele en reproductieve gezondheid en reproductieve rechten, en het beëindigen van alle vormen van geweld en schadelijke praktijken. De lidstaten erkennen in de conclusies de rol van plattelandsvrouwen bij het aanpakken van honger en voedselonzekerheid. Deze sterke uitkomst biedt een routekaart voor de volgende stappen die overheden, het maatschappelijk middenveld en vrouwengroepen kunnen ondernemen om de verwezenlijking van de rechten van plattelandsvrouwen te ondersteunen en aan hun behoeften tegemoet te komen. De lidstaten spraken hun grote bezorgdheid uit over de toenemende uitdagingen die de nadelen en ongelijkheden waarmee plattelandsvrouwen en meisjes geconfronteerd worden verergeren, van humanitaire noodsituaties en gewapende conflicten tot de negatieve gevolgen van klimaatverandering. In haar 'Agreed Conclusions' benadrukte de Commissie dat plattelandsvrouwen en -meisjes essentieel zijn voor duurzame ontwikkeling en dat hun rechten en machtiging voorrang moeten krijgen. Een breed scala aan concrete vervolgstappen en aanbevelingen zijn in de overeengekomen conclusies uiteengezet.

Ze bevatten:

- Goedkeuring van hervormingen om discriminerende wetten en normen voor vrouwen weg te nemen om gelijke toegang te hebben tot economische en productieve hulpbronnen, waaronder grond en natuurlijke hulpbronnen, eigendommen en successierechten.
- Versterking van de vooruitgang in de richting van sterke onderwijsomgevingen op alle niveaus, inclusief het dichten van genderkloven in secundair en tertiair onderwijs in plattelandgebieden.
- Verstrekken van hoogwaardige sociale diensten en zorgdiensten om het onevenredige aandeel van onbetaalde zorg en huishoudelijk werk van vrouwen en meisjes op het platteland te verminderen.
- Zorgen voor plattelandsvrouwen die toegang hebben tot fatsoenlijke banen met gelijke beloning voor werk van gelijke waarde, en dat zij gelijkelijk deelnemen aan alle beslissingen, van huishoudens tot gemeenschapsforums.
- Versterking van essentiële infrastructuur en technologie op het platteland, die de vrouwen op het platteland het laatst bereiken, door toegang te bieden tot bijvoorbeeld veilig drinkwater, een schoon fornuis, sanitaire voorzieningen en connectiviteit.
- Meer investeringen om hun voedselzekerheid en voeding te waarborgen en de financiële inclusie en toegang tot financiële diensten van vrouwelijke landbouwers te vergroten.
- Het bieden van een dekking voor universele gezondheidszorg en het realiseren van de noodzaak

voor vrouwen en meisjes op het platteland om hun seksuele en reproductieve gezondheid te beheren en uit te oefenen.

- Versnel actie om een einde te maken aan alle vormen van geweld tegen vrouwen, met inbegrip van schadelijke praktijken zoals kinderhuwelijken en genitale verminking van vrouwen.

